

Suportar, creure i exigir: tres verbs de l'educació social

Sembla que el lloc de poder que s'assigna als professionals d'*allò social* permet decidir què aprenen, com aprenen i fins on aprenen les persones a les quals devem la nostra intervenció socioeducativa. Aquesta afirmació no podria ser més errònia, i, tanmateix, amaga una mica de raó. La complexitat que això suposa fa que molts professionals caiguin (caiguem) en la temptació de decidir què, com, quant i fins quan han d'aprendre els nois.

Per entrar de ple en aquesta breu contribució, oferiré una experiència pròpia. Un dia, a l'aula de sempre, vaig proposar una activitat als nois. Sense puntualitzar-hi gaire, només matisaré que els nois eren d'origen marroquí, que érem allà per aprendre espanyol i que ja havíem recorregut un camí junts. En acabar d'exposar l'activitat, un voluntari, de bon cor, em diu en veu baixa: "Això és molt complicat per a ells". Feia una clara crítica a la feina que en aquell moment es proposava als nois. Potser és que m'agrada llegir entre línies, aturant-me en els detalls dels gestos, o en l'entonació de la veu, potser és perquè jo mateix soc estranger en aquestes terres, potser només és perquè aquell dia vaig tenir un moment de lucidesa. Sigui quina sigui la raó, aquesta frase dita en aquest context va produir dos efectes en la meva persona, el primer va ser el qüestionament que li vaig fer des del silenci de la meva mirada, el segon va arribar més tard, i és aquest text.

L'activitat va seguir el seu curs com de costum, i he de dir que els nois van aconseguir completar el que s'havia proposat, la qual cosa no vol dir que fos una tasca senzilla de realitzar. Permeteu-me, lector, reflexionar-hi i aturar-m'hi una mica. Per entendre amb encert el que exigeix ésser educador social, m'agradaria compartir tres verbs que articulen la nostra professió. En un primer moment es necessita comprendre la vulnerabilitat dels col·lectius amb què generalment tractem. Però aquest no és el verb, qualsevol pot comprendre amb una mica de recerca pròpia les històries de vida de moltes de les persones amb què col·laborem. És més propi de l'educació social aprendre a *suportar*, o dit d'una altra manera a ésser suport. D'aquí que s'aclareixi que no es pensa en *suportar* des de la falsa tolerància que s'utilitza en situacions incòmodes que demanen un exercici de paciència especial. Suggerixo que s'entengui des de l'atleta que està exhaust per la carrera i apareix un company per assistir-lo i brindar-li suport durant un tram de camí. En d'altres paraules, el suport que permet portar alguna cosa (o algú) de baix a dalt per un lapse de

temps. Un *suportar* des de les relacions de suport. A més, podríem conjugar el verb i pensar en *suportem*, *suporten*, etc. Crear les conjugacions del verb *suportar* és una part del treball.

Però la professió de l'educador social no pot quedar reduïda només a això, seria limitar-ne l'actuació i la raó de ser. Del nivell de dificultat de les tasques que es proposen des dels àmbits socioeducatius, és proporcional el nivell de creença que es professa en els nois i en les seves capacitats. És a dir, que no és lícit proclamar que crec en ells, quan el que demano com a educador insinua un suposat "límit intel·lectual". Per tant, l'activitat professional de l'educador social es dibuixa en un segon moment pel verb *creure*. Des d'aquest creure en els altres és d'on s'orienta i pren rumb l'acció socioeducativa. La creença en les seves capacitats alimenta la seva pròpia interdependència. Podríem qüestionar-nos a nosaltres mateixos i dir: de què va això si jo no crec en ells? Això és crític perquè si no hi creiem, el resultat és una malformació de la nostra professió. Hom passa de ser un agent de canvi a ser un agent opressor. Es podria dir que l'educador social comença a formar part dels que priven el dret a l'educació des de la mateixa trinxera que llegeix un estendard per defensar-lo. Per prevenir aquesta penosa situació, i poder traduir aquest *creure* en els joves, ofereixo un tercer verb que clou la intervenció de l'educador: *exigir*. L'exigència professional ressalta i assenyala el respecte que es té per l'altra persona. Després de *creure* en ells, la conseqüència lògica és que es demani un treball de qualitat, un anar més enllà, amb fermesa i tendresa. Amb professionalisme i espontaneïtat. Amb l'organització que suposa una classe i l'obertura al caos que descol·loca allò que hem planificat i ajuda a créixer plegats. Quan aquesta exigència manca, la tasca professional perd valor, perquè l'educador mateix no l'hi ha donat. La reivindicació de la professió de l'educador social, tan anhelada en moltes plataformes, es defensa en l'exigència que diposita en el seu treball i en allò que espera de les persones que atén.

Per aquest motiu aquests tres verbs: *suportar*, *creure* i *exigir*, aconseguen esbossar l'acció socioeducativa amb més certesa. Permeten moure's professionalment i tenen cura de no caure en falsos horitzontalismes (Martínez, 2018), nocius per als processos educatius que demana la professió, ni messiànismes que ressalten una idea de les professions socials com a eix salvífic de la vida d'altres persones (Zamanillo, 2019).

Tornant a l'afirmació inicial d'aquesta reflexió, sobre el binomi entre el poder del professional i les capacitats de les persones que atén, es pot concloure que l'educador social té tant poder per construir juntament amb els altres, com per limitar i oprimir les oportunitats de les persones de les quals s'ha confiat la cura. La responsabilitat professional llavors recau en l'ús d'aquest poder. En suma, la invitació és a mirar, abans de qualsevol intervenció socioeducativa,

la pròpia postura professional davant les persones amb què es treballa. No fos cas que, per manca de professionalisme, manca d'interès o l'afany de cercar una reivindicació professional, en l'intent de millorar els processos educatius, sigui dels educadors socials dels quals diguin: "això és molt complicat per a ells".

Emilio Alanís Gutiérrez
Centre Superior d'Estudis Universitaris La Salle

Bibliografia

Martínez, A. (2018). Repensar la intervenció social con grupos: premisas y orientaciones para una práctica transformadora. *Cuad. trab. soc.* 31 (2), 369-379. doi: <https://doi.org/10.5209/CUTS.55416>

Zamano, T. (2019). El trabajo social y el neoliberalismo. Aproximaciones a una definición abierta a la complejidad social. *Revista Trabajo Social unam*, 139-157. Recuperat de: <http://www.revistas.unam.mx/index.php/ents/article/view/69821/61608>